

„POZWÓL MI BYĆ SAMODZIELNYM” – CZYLI O TYM JAK WSPIERAĆ SAMODZIELNOŚĆ DZIECKA

Każdy rodzic dziecka w wieku przedszkolnym chciałby, aby jego dziecko było samodzielne. Niestety działania, które podejmujemy wobec dziecka wielokrotnie nie tylko nie wspierają dziecka w rozwijaniu samodzielności, co wręcz uniemożliwiają jej nabywanie.

Dlaczego tak się dzieje?

Powodów na pewno jest wiele. Wymienię jedynie kilka z nich. Często nam rodzicom czy wychowawcom małych dzieci zdaje się, że dziecko nie jest jeszcze gotowe na podejmowanie samodzielnych aktywności, boimy się, że wykona coś źle, niewłaściwie, czy wręcz zrobi sobie krzywdę. Możemy tłumaczyć to naszym przekonaniem, że dziecko jest jeszcze zbyt małe, w związku z czym nie musi jeszcze nic robić. Innym powodem jest współczesny szybki tryb życia. Jesteśmy ciągle zagonieni, brakuje nam czasu, przez co często wyręczmy dziecko w różnych czynnościach, które ono spokojnie może zrobić już samo. Czasem boimy się, że jeśli dziecku, coś nie wyjdzie dobrze, będzie smutne, złe, bo przeżyje porażkę. Zapominamy tym samym, że podejmowane przez dzieci próby uczą je nabywania nowych umiejętności i podejmowania właściwych wyborów w dalszym życiu.

Jakie więc komunikaty może często usłyszeć przedszkolak od osoby dorosłej?

„Zostaw, bo wylejesz”,
„Nie dotykaj, bo stłuczysz”,
„Daj, ja to zrobię lepiej/szybciej/dokładniej”.

Zastanówmy się, czy kierując do dzieci takiego typu stwierdzenia sprawiamy, że stają się one samodzielne i pewne siebie? Otóż, zdecydowanie NIE!!!

Tego typu słowa blokują działanie dziecka, staje się ono bierne, nie chce podejmować nowych wyzwań i działań, bo po co, skoro rodzic, bądź inna osoba zrobi to za niego i do tego na pewno lepiej. Dziecko, któremu ciągle się pomaga i wyręcza w różnych sprawach z czasem traci wiarę we własne możliwości .

Warto tutaj zaznaczyć, że samodzielność jest potrzebą rozwojową każdego dziecka. Można powiedzieć, że dążenie do samodzielności każdy człowiek ma już zapisane w genach. Stanowi ono przejaw naturalnej fizjologii i psychologii rozwoju osoby ludzkiej. Pęd dziecka do samodzielności, dążenie do działania, tworzenia, przekształcania rzeczywistości rozumiany jest jako następstwo naturalnych procesów fizjologicznych.

Natomiast w wymiarze psychologicznym stale wzrastająca samodzielność dziecka przyczynia się do:

- budowania realnego i pozytywnego obrazu samego siebie,
- rozwijania dziecięcego poczucia własnej wartości,
- skuteczności oraz wewnętrznej kontroli

Samodzielność stanowi ważną rolę w życiu społecznym dziecka. Wyposaża je w narzędzia niezbędne do budowania świata społecznego, a więc do nawiązywania i podtrzymywania relacji społecznych. Na samym początku z rodzicami, opiekunami, a następnie z rówieśnikami. Podejmowane przez dziecko próby i gromadzone doświadczenia przyczyniają się do nabywania przez nie i opanowywania nowych umiejętności, niezbędnych w życiu codziennym.

Służą także jego rozwojowi osobistemu, bowiem dzięki nim poznaje ono własną odrębność oraz kształtuje swoją tożsamość.

Obserwując rozwój psychofizyczny dziecka, możemy zaobserwować, że dziecko już w pierwszym roku swojego życia, podejmuje próby samodzielności, co przejawia się w pokonywaniu trudności związanych z nauką stawiania pierwszych kroków. W dalszym etapie jego rozwoju potrzeba samodzielnego działania staje się jeszcze silniejsza. Bardzo wyraźnie możemy to zaobserwować w tzw. buncie dwulatka. Dwuletnie dziecko bardzo dobitnie sygnalizuje - „Ja sam/sama”. Wiemy jednak, że ta chęć działania nie zawsze jest jeszcze adekwatna do jego możliwości. Dlatego niezwykle ważna jest rola otoczenia, w którym wzrasta mały człowiek. Otoczenie społeczne może bowiem służyć rozwojowi samodzielności dziecka, albo ją tłumić. Dziecko w wieku przedszkolnym zazwyczaj chętnie podejmuje próby samodzielnymi działaniami. To przede wszystkim od nas, dorosłych zależy, w jakim kierunku posunie się jego samodzielność.

DZIECKO, KTÓRE JEST CZĘSTO ZACHĘCANE DO SAMODZIELNOŚCI DUŻO ŁATWIEJ ODNAJDZIE SIĘ W ŚRODOWISKU PRZEDSZKOLNYM I W RÓŻNYCH SYTUACJACH CODZIENNEGO ŻYCIA.

Jak więc wspierać samodzielność dziecka w wieku przedszkolnym?

ŚLUCHAĆ – jeśli dziecko sygnalizuje nam chęć wykonania czegoś samodzielnie („Ja sam/sama”) dajmy mu szansę spróbować.

STOPNIOWAĆ TRUDNOŚCI - zaczynajmy od umożliwienia dziecku wykonywania czynności prostych, łatwiejszych do wykonania po te bardziej skomplikowane i złożone. Dążmy do tego, aby udało mu się osiągnąć sukces.

NIE WYRĘCZAĆ - jeśli wiemy, że dziecko może daną czynność wykonać samodzielnie, nie wyręczajmy go w tym. Nie uczmy dziecka bierności!

WSPIERAĆ I MOTYWOWAĆ - wierzy w dzieci, ich możliwości oraz kierujmy do nich motywujące do działania komunikaty typu: „dasz radę!”, „na pewno sobie poradzisz!”, „uda Ci się!”.

Pamiętajmy, że rozwijając samodzielność małego dziecka wzmacniamy oraz wspieramy: jego pewność siebie i poczucie jego wartości, poczucie bezpieczeństwa, podstawowe potrzeby, tj. działania, samodzielności i osiągnięć, gromadzenie doświadczeń. Wraz ze wzrostem samodzielności dziecko staje się bardziej otwarte na nowe wyzwania oraz zmotywowane do pokonywania napotkanych trudności .